Wstęp do prawoznawstwa

Metody wykładni

Wykładnia prawa

- W polskiej nauce prawa przyjęło się określać normę prawną mianem wyrażenia językowego;
- Wysłowienie NP następuje w AN za pomocą języka, który ze swej istoty jest wieloznaczny;
- Właściwością przekazu (w tym przekazu w formie tekstu) jest jego uwikłanie w jakiś kontekst, np. sytuacyjny, społeczny;
- Dlatego też niejednokrotnie znaczenie nadawcy rozmija się z tym, które odczytał odbiorca;
- Przeciwdziałać ma temu wykładnia, czyli interpretacja tekstu z wykorzystaniem przyjętych reguł.

Wykładnia prawa - przypomnienie

- Znaczenie pojęcia *wykładnia prawa*
  - Świadomy proces ustalania znaczenia tekst prawnego,
  - Jest odwrotnością bezrefleksyjnego rozumienia tekstu,
  - Jest podejmowana wyłącznie w przypadku stwierdzenia niejasności TP.

- Sytuacja izomorfii vs sytuacja wykładni

Dyrektywy interpretacyjne - przypomnienie

- Reguły wskazujące jak ustalić znaczenie tekstu prawnego w sytuacji, gdy znaczenie to nie jest jasne;
- Dzielą się na dyrektywy – I i II stopnia:
  - Ist – określają jak ustalić znaczenie (treść i zakres) wyrażeń występujących w tekście prawnym ze względu na kontekst:
    - językowy,
    - systemowy,
    - funkcjonalny,

Dyrektywy interpretacyjne - przypomnienie

- II st:
  - Dyrektywy procedury wykładni – stanowią o kolejności używania dyrektyw I st
  - Dyrektywy preferencji wykładni – wskazują, jakie znaczenie TP należy zaakceptować w sytuacji, gdy zastosowanie dyrektyw I st nie prowadzi do jednoznacznych ustaleń
    - S1 – do rozbieżnych ustaleń dochodzi w przypadku zastosowania dyrektyw jednego typu
    - S2 – do rozbieżnych ustaleń dochodzi w przypadku zastosowania różnego rodzaju dyrektyw int.

Dyrektywy interpretacyjne - przypomnienie

- Funkcje:
  - Dochodzenie do ustalenia właściwego znaczenia PP;
  - Racjonalizują już podjętą decyzję interpretacyjną

Wykładnia operatywna - przypomnienie

- Dokonywana przez OSP;
- Stosowana na użytek rozstrzygnięcia konkretnej sprawy;
- Wiąże jedynie OSP i podmiot wobec którego prowadzona jest sprawa

- ETAP 1

  stwierdzenie sytuacji wykładni, a więc jednocześnie stwierdzenie braku sytuacji izomorfi.

  PP który ma być podstawą rozstrzygnięcia budzi wątpliwości o char. Językowym lub pozajęzykowymi

Wykładnia operatywna - przypomnienie

- ETAP 2
  - Zastosowanie dyrektyw interpretacyjnych I st
    - Kontekst językowy (wykładnia językowa),
    - Kontekst systemowy (wykładnia systemowa),
    - Kontekst funkcjonalny (wykładnia funkcjonalna)l
  - Zastosowanie dyrektyw interpretacyjnych II st
    - Dyrektywy procedury A: 1) WJ; 2) WS; 3) WF, kończąc wówczas, gdy znaczenie TP przestaje budzić wątpliwości;
    - Dyrektywy procedury B: wszystkie powinny prowadzić do tego samego wniosku.:

Wykładnia operatywna - przypomnienie

- ETAP 3
  - Zastosowanie dyrektyw I st nie prowadzi do zgodnych wniosków;
  - Zastosowanie dyrektyw II st (preferencji)
  - Takie znaczenie ma część dyrektyw systemowych i funkcjonalnych, które mogą odgrywać rolę stwierdzającą (uzupełniającą WJ) znaczenie niejasnego TP
- ETAP 4
  - Sformułowane decyzji interpretacyjnej

    Przepis P ma znaczenie Z ze względu na zastosowane dyrektywy D

Metody wykładni

- Mówiąc o metodach wykładni, co do zasady, mamy na myśli:
  - Wykładnię językową;
  - Wykładnię systemową;
  - Wykładnię funkcjonalną.

Wykładnia językowa

- Podstawowy typ wykładni
- Wykładnia systemowa i funkcjonalna pełnią wobec wykładni językowej funkcję pomocniczą;
- Spora część przedstawicieli doktryny prawniczej twierdzi, iż jeżeli wykładnia językowa pozwala na sformułowanie jednoznaczny tez, stosowanie kolejnych wykładni jest zbyteczne;
- Nadto – formułowane są również stanowiska świadczące o zakazie stosowania WS i WF w sposób powodujący całkowitą negację WJ;

Wykładnia językowa

- Dwa konteksty stosowania:
  - Składniowy (syntaktyczny)
  - Znaczeniowy (semantyczny)

    język prawny różni się od jeżyk naturalnego pod względem semantycznym
    - W języku prawnym występują wyrażenia, niewystępujące w języku potocznym, np. nastiturius, wierzyciel
    - W tekście aktu normatywnego użyto zwrotów, o odmiennym od potocznego znaczeniu, np.. budowla, budynek, składowanie, zbieranie

Wykładnia językowa

1. Nakaz przestrzegania definicji legalnych:

2. Domniemanie języka prawnego;

- interpretowany zwrotom, których znaczenie określone zostało przez język prawny, nie można, bez powodu, przypisywać znaczenia specjalnego;

3. Domniemanie języka specjalnego;

- nakaz przyjęcia znaczenia terminu, które zostało określone przez specyficzną dziedzinę wiedzy (np. pewne specyficzne znaczenia zwrotów wypracowały określone gałęzie prawa)

4. Domniemanie języka prawniczego:

5. Domniemanie języka potocznego (życia codziennego)

- interpretowanym zwrotom nie można przypisywać znaczenia prawnego (chyba, że takie znaczenie mają);

- zasada znaczenia „najbardziej oczywistego”;

Wykładnia językowa

6 Dyrektywa, która zakłada, że w języku prawnym nie ma synonimów;

„W ramach danego aktu prawnego różnym zwrotom nie należy nadawać tego samego znaczenia”.

7. Dyrektywa, która zakłada, że w języku prawnym nie ma homonimów

„W ramach danego aktu prawnego tym samym zwrotom nie należy nadawać różnych znaczeń”;

8. Dyrektywa, która zakłada, że nie należy interpretować przepisów w taki sposób, aby pewne ich fragmenty okazały się zbędne;

9. Dyrektywa, która zakłada, że jeśli rozróżnień nie wprowadził prawodawca, to nie wolno tego dokonywać interpretatorowi.

Wykładnia systemowa

- Polega na ustalaniu znaczenia tekstów prawnych ze względu na kontekst systemowy, a więc:
  - Inne normy prawne tworzące system, do którego należy wyinterpretowana norma;
- Oparta jest na założeniach:
  - Przynależność normy do systemu norm wpływa na rozumienie TP;
  - Fakt umieszczenia interpretowanego przepisu w określonym miejscu AN nie jest przypadkowy

Wykładnia systemowa

1. Dyrektywa, która zakłada, że interpretator ustalając znaczenie tekstu prawnego ma uwzględnić zasady prawa (europejskiego, konstytucyjnego, danej gałęzi prawa).

2. Dyrektywa, która zakłada, że nie wolno interpretować przepisów prawnych w sposób prowadzący do powstania luk.

3. Dyrektywa, która zakłada, że nie wolno interpretować przepisów prawnych w sposób prowadzący do rekonstrukcji norm sprzecznych z innymi normami.

Wykładnia systemowa

4. Przepisy prawne powinny być interpretowane z zachowaniem zasady hierarchiczności aktów prawnych , tj. z uwzględnieniem hierarchii źródeł prawa.

5. Dyrektywa *argumentum a rubrica.*

„Przepisy prawne należy interpretować, biorąc pod uwagę ich miejsce w systematyce zewnętrznej i wewnętrznej aktu prawnego, chyba że ustalenia uzyskane na podstawie innych dyrektyw zgodnie wskazują, że usytuowanie przepisu jest wadliwe”.

Wykładnia systemowa - przykład

- Uchwała SN (I KZP 42/02)
- W analizowanym przez SN przypadku zastosowanie metody językowej w ograniczony sposób pozwalało na wypracowanie rozstrzygnięcia, gdyż nazwa „zabija” występuje w kilku przepisach kodeksu.
- SN uznał, że interpretacja oparta na regułach wykładni systemowej każe przyjąć, że zamieszczenie analizowanej normy bezpośrednio po przepisach odnoszących się do zabójstw typu podstawowego i kwalifikowanego, a przed przepisami dotyczącymi zabójstw uprzywilejowanych, stanowi istotną wskazówkę nakazującą uznać, że...

Wykładnia funkcjonalna

- Określana również mianem celowościowej lub teleologicznej;
- Polega na takim odczytywaniu znaczenia AN, by było ono zgodne z celem / zamiarem, jaki wiązał się z jego powstaniem

Wykładnia funkcjonalna

1. Dyrektywa *ratio legis.*

„Interpretując przepisy prawne, należy brać pod uwagę cele regulacji prawnej”;

2. Dyrektywa, która zakłada, że interpretując przepisy prawne należy brać pod uwagę konsekwencje społeczne, ekonomiczne, do jakich doprowadzić może określona interpretacja i wybrać taką, która prowadzi do konsekwencji najbardziej korzystnych;

3. Dyrektywa, która zakłada, że interpretując przepisy prawne należy brać pod uwagę powszechnie akceptowane normy moralne, zasady sprawiedliwości i słuszności;

Wykładnia funkcjonalna

D. Dyrektywa preferencji.

„Jeżeli na gruncie wykładni językowej możliwe są różne warianty normy, to należy wybrać ten, który jest najbardziej zgodny z przyjętymi regułami i ocenami społecznymi”;

E. Dyrektywa *argumentum ad absurdum.*

„Wykładni prawa nie może prowadzić do absurdalnych wniosków; taki efekt wykładni należy odrzucić”;

F. Dyrektywa argument z konsekwencji (założenie o konsekwencji ocen prawodawcy);

G. Argument z komparatystykii prawniczej.